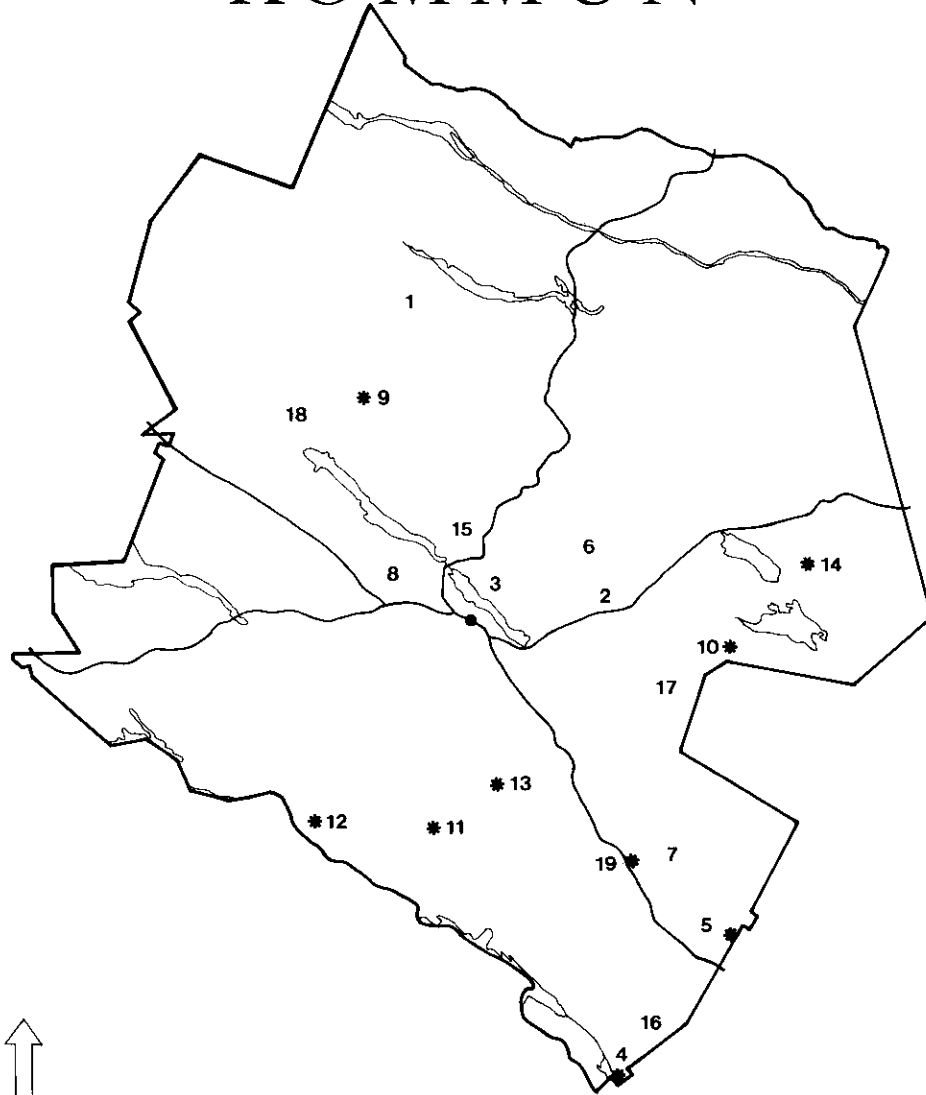

ARVIDSJAURS KOMMUN

Teckenförklaring

Mindre bevarandeområde

Större bevarandeområde

* Ängs- och hagmarker

--- Odlingsgränsen

— Större allmän väg

Arvidsjaur kommun ligger i skogslandet i södra Norrbotten. Kommunen är en utpräglad skogskommun med stora arealer skog, myr och sjö. Genom kommunen rin- ner Skellefteälven, Byskeälven och Piteälven. De största sjöarna är Laukersjön, Västra Kikkejaur och Östra Kikkejaur.

Bebyggelsen är koncentrerad efter vattendragen. Huvudorten Arvidsjaur ligger centralt i kommunen. Odlingslandskapet finns på de platser där naturförutsättningarna varit gynnsamma för jordbruk, t ex i en sydväst- eller sydsluttning, så kallat lidläge, där det varit mindre risk för tidig nattfrost samtidigt som det torkat tidigare om våren. Ytterligare en faktor som påverkat valet av bosättning är tillgången på gräsmyrar för slåtter eller raningsmarker efter bäck- och älvstränder. I södra delen av Arvidsjaur ligger byarna ofta i lidläge ned mot sjöar. Ett särskilt fint exempel på detta är Gallejaur som i princip är oförändrat i bebyggelse och bruksformer sedan slutet av 1800-talet.

Bebyggelseexpansionen hör samman med 1600-talets gruvexpansion och Silvergruvan i Nasafjäll, men framförallt med 1700-, 1800- och 1900-talens skogsbruksexpansion. Före 1600-talet bebos området endast av renskötande samer. Skogsbruket har här, liksom i övriga inlandskommuner, haft den största betydelsen för bebyggelsens uppkomst.

Enligt 1991 års jordbruksdata fanns i Arvidsjaur 55 jordbruksföretag, ca 2,4 % av antalet brukare i länet. Totalt nyttjade dessa 682 ha åker, ca 1,6 % av länets åkerareal.

Bevarandeklass I

BERGNÄS

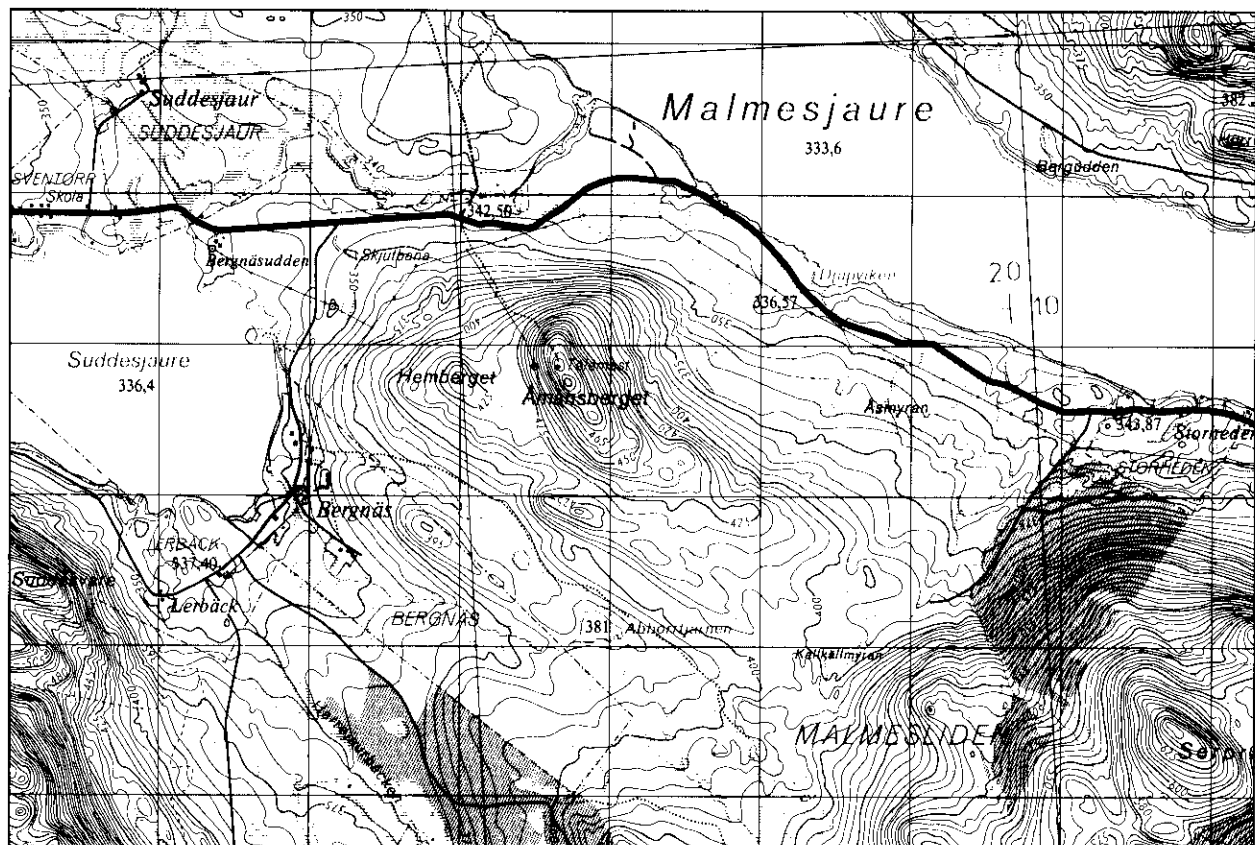
Namn:	Bergnäs
Nummer:	05-1
Areal:	27 ha
Top karta:	25 J SV
Ekon ruta:	2a
Koordinater:	7314/1652
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hag- marker:	Inga kända
Riksintresse:	—
Naturgeografisk region:	32c, Norra Norrlands och norra Finlands barrskogs- områden med bergkull- slätter

Beskrivning

Intill Suddesjaur ligger några ensamma gårdar vid Bergnäs. Ägorna är inhägnade med hägnader av gammal typ och på markerna finns flera timmerlador, hässjor samt öppna diken och holmar med tall och björk. Efter sjöstranden en kant med större träd. Byn har en tydlig struktur. Byggnaderna är främst från 20-40-talet och i allmänhet välbevarade. En större ladugård av äldre karaktär med liduppfart är välbevarad och i byn finns en äldre byasåg.

*Sammanfattande
värdeomdöme*

Bergnäs visar tydligt strukturen i en mindre by i skogslandet med karaktäristiskt läge.

Bevarandeklass I

DEPPIS

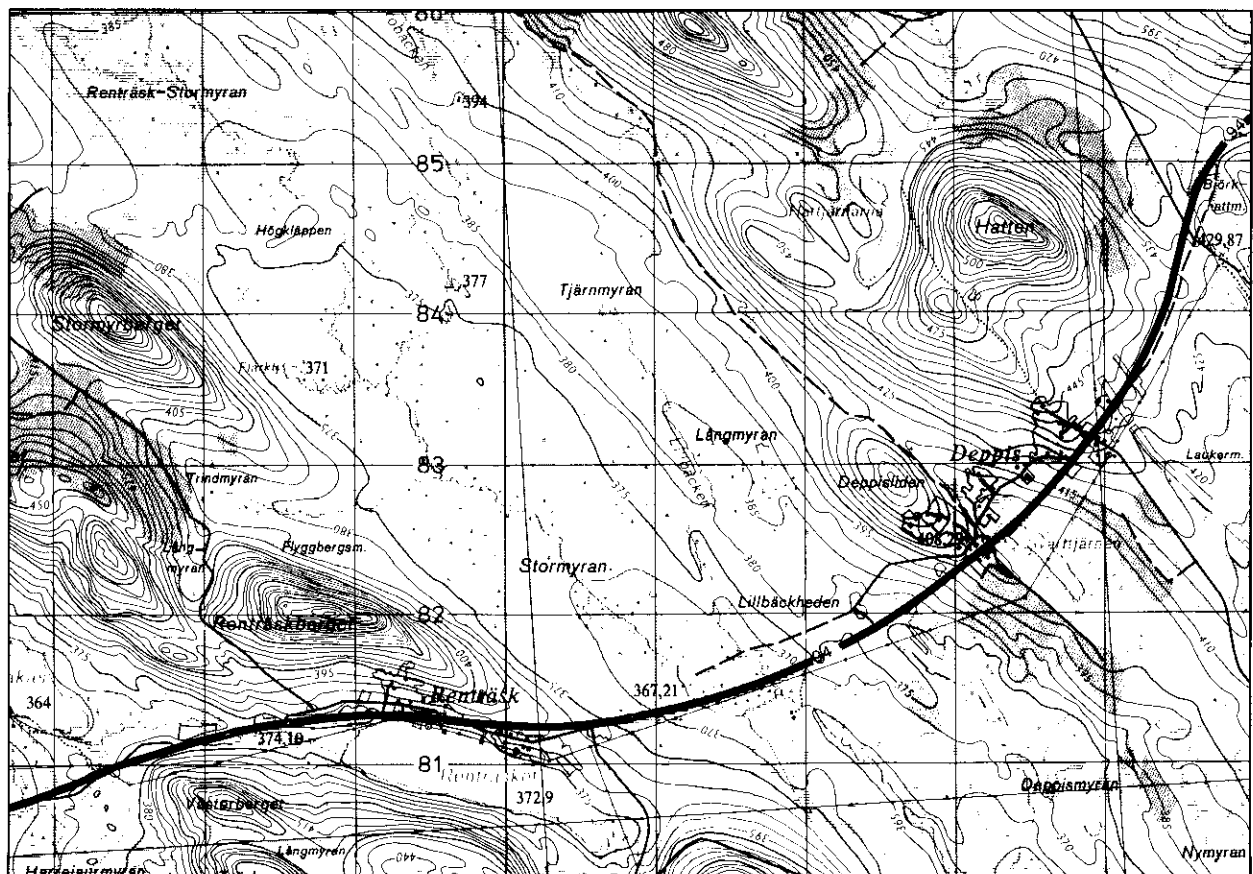
Namn:	Deppis
Nummer:	05-2
Areal:	29 ha
Top karta:	24 J NV
Ekon ruta:	6e
Koordinater:	7283/1674
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hag- marker:	Inga kända
Riksintresse:	—
Naturgeografisk region:	32c, Norra Norrlands och norra Finlands barrskogs- områden med bergkull- slätter

Beskrivning

De delar av Deppis som ligger norr om stora vägen mellan Älvsbyn och Arvidsjaur har flacka lidlägen mot västsydväst med öppna slätter/betesmarker på vilka ett flertal lador finns kvar. Markerna delas av öppna diken och av ridåer och mindre partier med granar, tallar, björkar samt sälg. Bebyggelsen är blandad med ett par välhållna enkelstugor. Södra delen av Deppis består av modernare villabebyggelse vilket motiverar avgränsningen.

Sammanfattande värdeomdöme

Deppis är ett bra exempel på inlandets skogsbyar.

Bevarandeklass I

FRISTAD

Namn: Fristad
 Nummer: 05-3
 Areal: 7 ha
 Top kart: 24J NV
 Ekon ruta: 7b
 Koordinater: 7285/1655
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N/K
 Ängs-och hag-
 marker:
 Riksintresse:
 Naturgeografisk
 region:

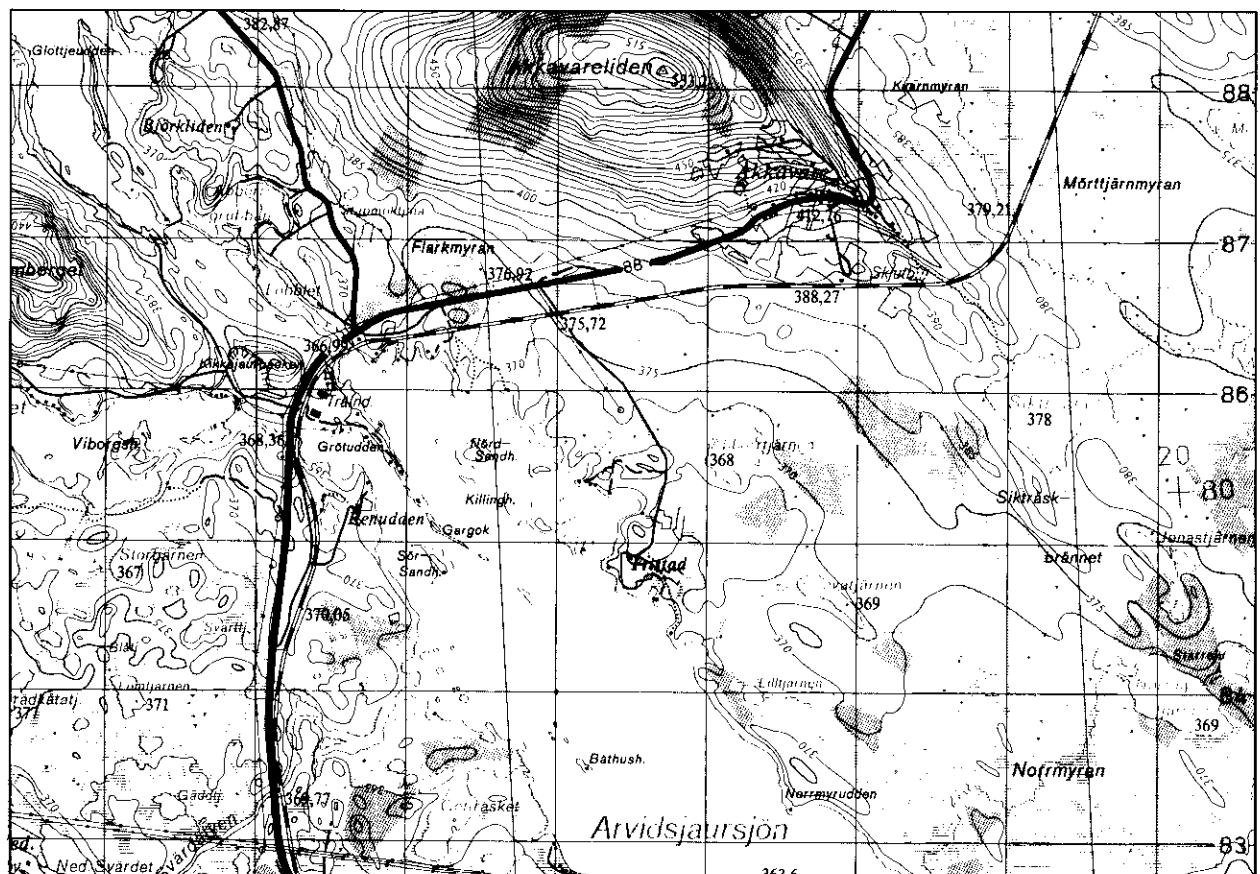
Inga kända
 N46
 32, norra Norrlands och
 norra Finlands barrskogs-
 områden och bergkull-
 slätter

Beskrivning

Fristad är en mycket vackert belägen gård på en udde i Arvidsjaurssjön. Gården omges av hävdade slättermarker och i skogsbrynet står timrade lador och häsjevirke. Byggnaderna består av en timrad mangårdsbyggnad samt timrade uthus från andra halvan 1800-talet. Nybygget är i byggnadsminnesklass.

Sammanfattande värdeomdöme

Fristad är en mycket välbevarad nybyggesmiljö från 1800-talets första hälft, i ett typiskt läge på en udde i sjön med omgivande odlingsmarker.

Bevarandeklass I

GALLEJAUR

Namn:	Gallejaur
Nummer:	05-4
Areal:	14 ha
Top karta:	23 J NV
Ekon ruta:	6e
Koordinater:	7233/1670
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hag- marker:	Arvidsjaur kommun nr 4, klass III - Gallejaur
Riksintresse:	K6
Naturgeografisk region:	32c, Norra Norrlands och norra Finlands barrskogs- områden med bergkull- slätter

kelställda hus. Sammanlagt inom byn finns ett 40-tal timmerbyggnader, av vilka ett flera har en historia ned till den äldsta fasen i nybyggets etablering vid mitten av 1800-talet.

Till Gallejaurs odlingsmarker finns fortfarande myrslättermarker vilka har kvar tydliga spår av hävd. Skogspartierna runt byn har delvis urskogskaraktär.

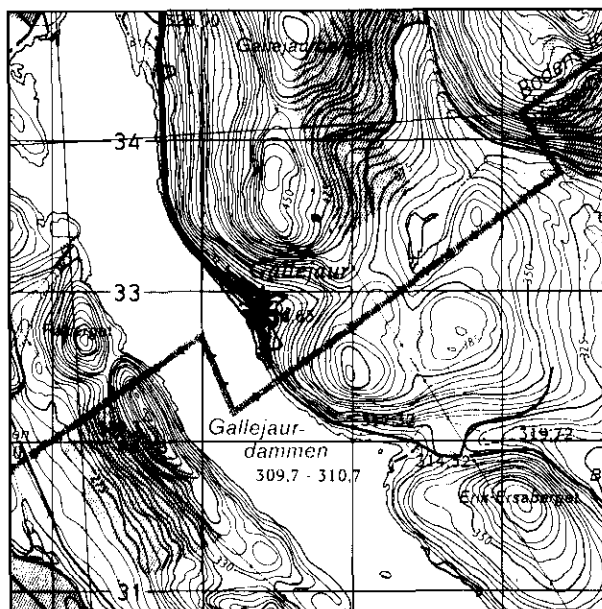
Sammanfattande värdeomdöme

Gallejaur är en skogsby med en för nordsverige unik gårdsmiljö, som väl belyser levnadsmönstret i södra delen av inlandet under 1800-tal och tidigt 1900-tal. Odlingsmarken utgörs av slättermarker vilka har en lång kontinuitet i hävden. Byn är representativ för inlandets skogsbyar i södra länsdelen.

Beskrivning

Nybygget Gallejaur ligger i ett lidläge på östra sidan av sjön med samma namn. Odlingsmarkerna består av slätterängar med öppna diken, grupper av träd och buskar, lador, hässjor, varierade brynkanter, särskilt i anslutning mot den betespåverkade naturskogen som ligger längre upp mot liden. Odlingslandskapet är öppet ned mot vattnet och genom områden rinner en bäck som på ett mjukt sätt skurit sig ned i marken. Markerna hävdas fortfarande på ett traditionellt sätt. Byns odlingsmarker består dels av en fårbetad hage, öppen ängsmark samt gamla vallar. Inom byn förekommer även skogsbete.

I Gallejaur finns flera extremt välbevarade gårdsgrupper samt ett flertal lador, hägnadssystem o dyl vilka tillsammans gör att byn närmast kan sägas vara en reliktföreteelse samtidigt som den i högsta grad är ett levande kulturlandskap. Gårdarna har delvis vin-

Bevarandeklass I

GLOMMERSTRÄSK

Namn:	Glommersträsk
Nummer:	05-5
Areal:	239 ha
Top karta:	23 J NO
Ekon ruta:	8f, 9f, 9g
Koordinater:	7246/1680
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hag- marker:	Arvidsjaur kommun nr 5, klass III - Skogsliden
Riksintresse:	—
Naturgeografisk region:	30a, Norrlands vågiga bergskullterräng med mellanboreala skogs- områden

Beskrivning

Glommersträsk är en större by söder om Arvidsjaur. Byn ligger i ett lidläge mot söder ned mot en sjö med samma namn som byn. Odlingslandskapet består dels av odlingarna uppe efter liden, dels av stora arealer delvis ohävdade våtmarker och strandängar nedanför stora vägen i anslutning till sjön. Efter liden finns väl hållna slåtterängar, småskaliga med öppna diken, dungar av björk, asp, sälg och gran. Markerna begränsas av mångformiga brynkanter med mjuka avslutningar. Ute på markerna står ett antal välhållna timmerlador.

Södra delarna av Glommersträsk består av ett mer storskaligt, modernt odlingslandskap som delvis är i ohävd.

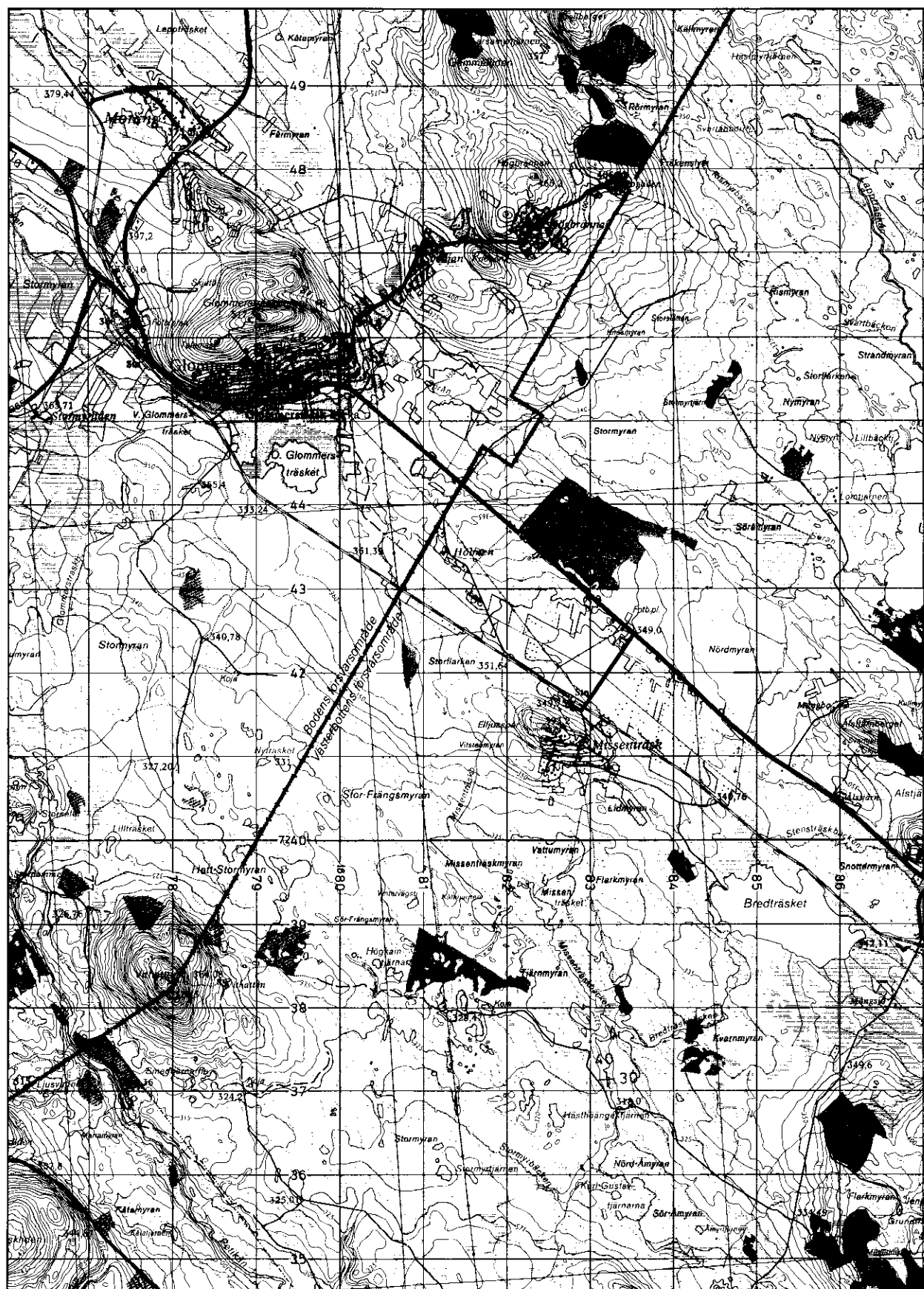
Bebyggelsen i Glommersträsk är blandad med ett antal välhållna Norrbottensgårdar, särskilt den stora hembygdsgården av närmast sydlig karaktär.

Förutom Glommersträsk ingår byarna och gårdarna **Högbränna**, **Svedjan** och **Skogsliden** i området. Dess bydelar kom till vid laga skiftet på 1890-talet.

Högbränna ligger delvis i ett lidläge med enstaka lador, mindre partier med sälg, enstaka granar med enbuskar och i allmänhet en örtrik, frodig markbeväxning. Svedjen har en intressant bebyggelse med goda exempel på 20-30-talshus intill mindre odlingsmarker. I Skogsliden, som ligger i ett lidläge, finns ett fint, delvis småbrutet odlingslandskap, med en fågata med stenmurar, dungar med björk och asp samt enstaka hässjor. Marken i Skogsliden är delvis en beteshage på oplöjd mark, vilket är ovanligt i Norrbotten.

Sammanfattande värdeomdöme

Övre delarna av Glommersträsk med kringliggande bebyggelse är representativa exempel på inlandets jordbruksbyar i södra länsdelen. Lidbebyggelsen och odlingslandskapet efter samma lid kompletteras av våtmarker och sjöängarna vilka dock idag delvis fallit ur bruk.

Bevarandeklass I

GRANBERGET

Namn:	Granberget
Nummer:	05-6
Areal:	3 ha
Top karta:	24 J NV
Ekon ruta:	7d
Koordinater:	7288/1666
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hag- marker:	Naturlig slätteräng av högt värde
Riksintresse:	—
Naturgeografisk region:	30b, Norrlands vågiga bergkullterräng med mel- lanboreala skogsområden

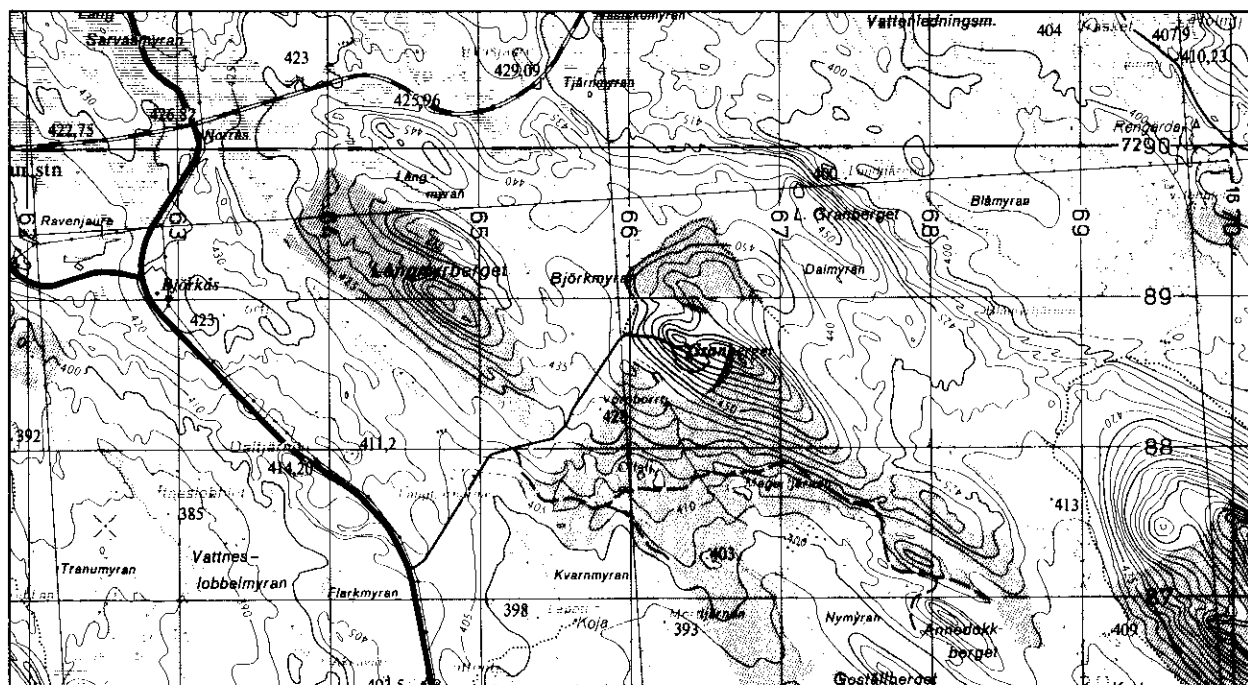
Beskrivning

Granberget är en mycket välbevarad nybyggarmiljö från 1800-talet som ligger i skogslandet norr om Arvidsjaur. Nybygget ligger i ett södervänt lidläge i en glänta i granskogen med vida myrområden för foderfångst. I mitten av den öppna naturliga slätterängen ligger gårdens byggnader. Kring gården finns ett mindre bestånd av välvuxna rönnar. Norr om den öppna marken ligger stora odlingsrösen mot vilka hässjevirke lagts upp. Marken har inte hävdats på ett par år, men igenväxningen har ännu inte börjat. Ängen har öppna diken och omges av en frodig granskog.

Bebyggelsen består av en timrad enkelstuga från slutet av 1800-talet, lagård och ett flertal uthus.

Sammanfattande värdeomdöme

Granberget är ett mycket representativt exempel på ett välbevarat nybygge i lidläge i södra länsdelen.

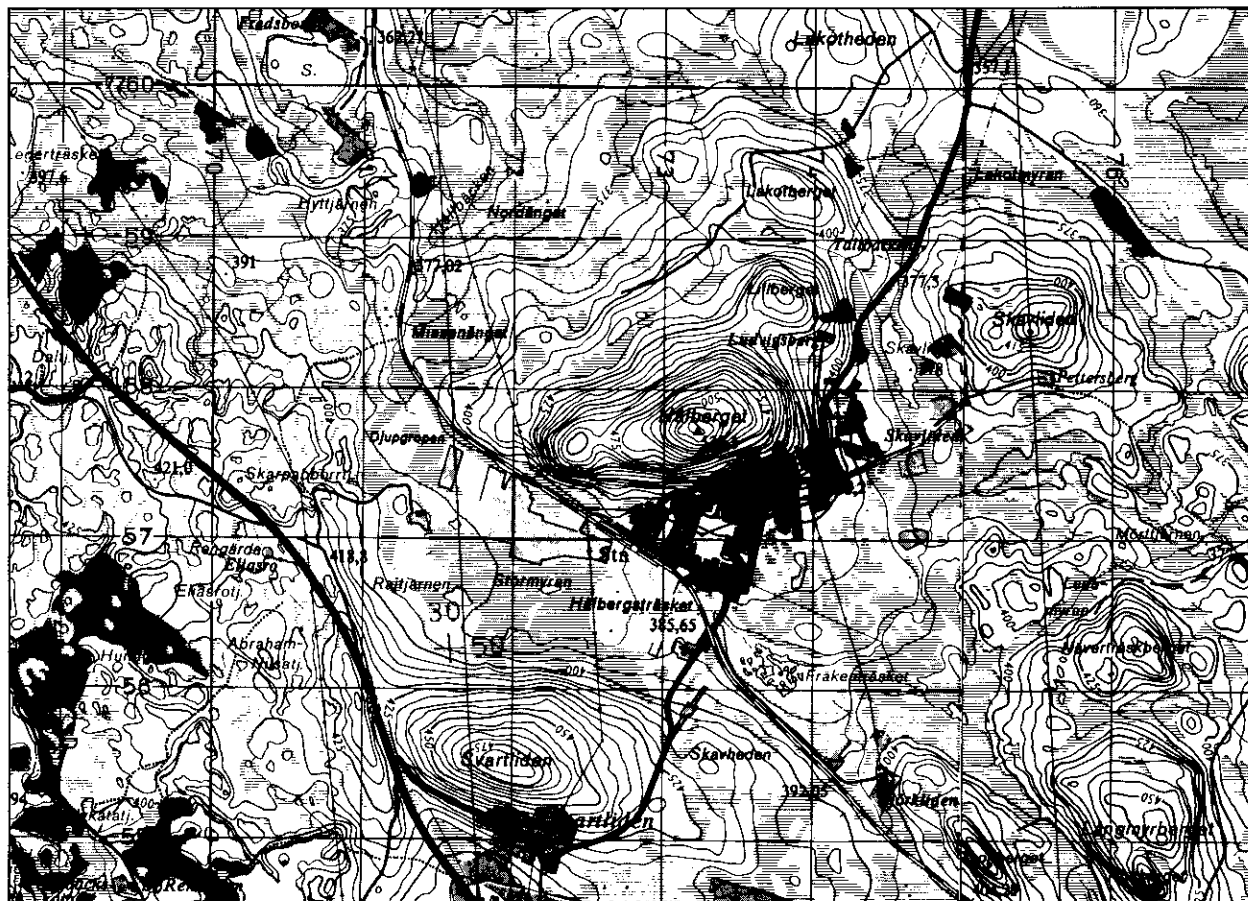

Beskrivning

Hålbjerg ligger i ett lidläge söder om Arvidsjaur. Odlingslandskapet är delvis välhävdad med dungar av asp, rönn och björk samt enstaka enbackar. Brynkanterna suddas sakta ut mot skogen och diken är fortfarande öppna. I byn finns delvis äldre bebyggelse, bl a ett välbevarat långtimrat uthus .

*Sammanfattande
värdeomdöme*

Hållberg är en representativ inlandsskogsby i södra länsdelen.

Bevarandeklass I

SVÄRDMYRAN

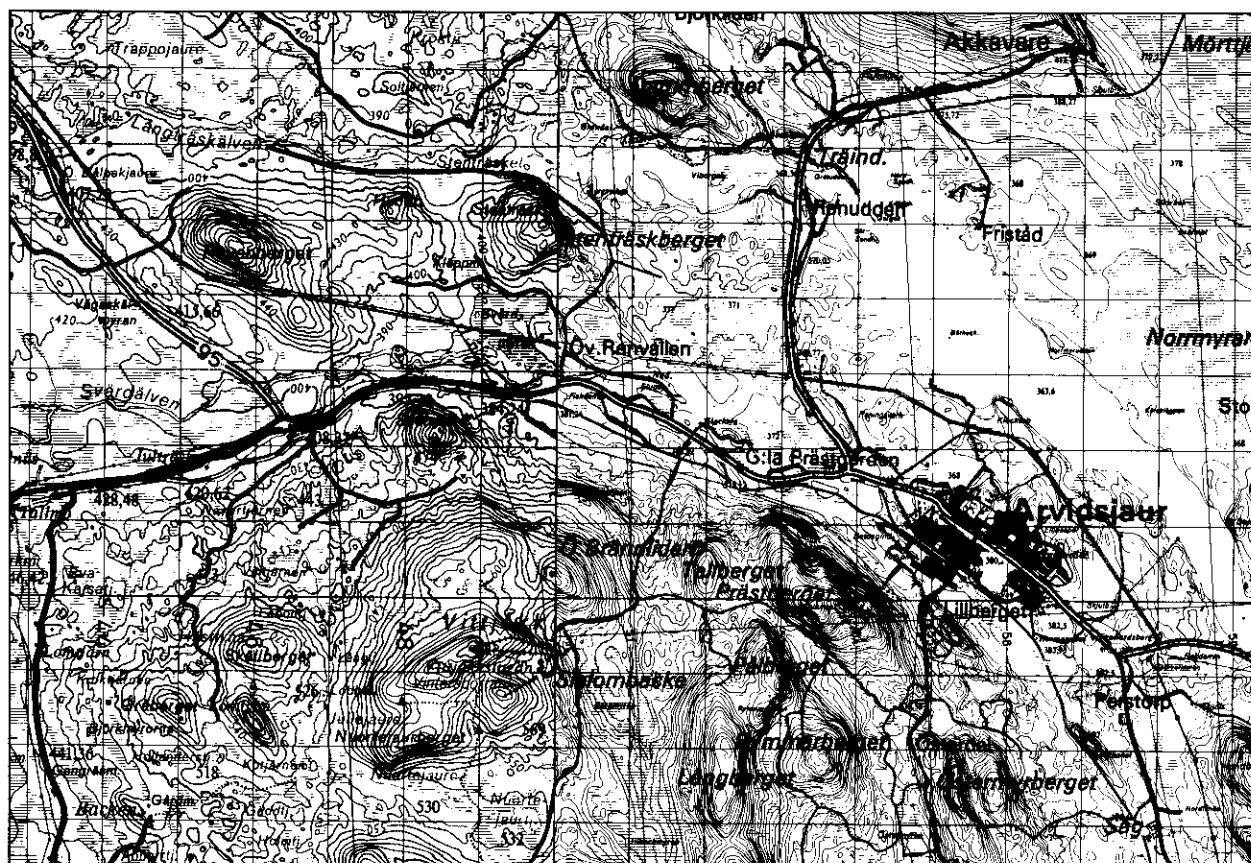
Namn:	Svärdmyran
Nummer:	05-8
Areal:	4 ha
Top karta:	24 I
Ekon ruta:	6j
Koordinater:	7283/1449
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hag- marker:	Våtslättermarker ej bedömda
Riksintresse:	—
Naturgeografisk region:	32c, Norra Norrlands och norra Finlands barrskogs- områden med bergkull- slätter

Beskrivning

Svärdmyran är ett litet slätterlandskap på Svärdälvens stränder. Här finns ett flertal lador i välhållt skick och markerna påverkas varje år av älvens översvämningar. Slättermarken är ohävdad och riskerar därför igenväxning. Svärdmyran är en känd rastplats för änder och sångsvanar under våren.

Sammanfattande värdeomdöme

Svärdmyran är en av få kvarvarande naturliga översilningsmarker efter inlandets mindre vattendrag som fortfarande har foderlador och anläggningar kvar.

Bevarandeklass I

ÄNGS- OCH HAGMARKSOBJEKT

MADER

Namn: Mader
Nummer: 05-9
Areal: 2 ha
Top karta: 25 I
Ekon ruta: 0j
Koordinater: 7302/1647
Bevarandeklass: Klass I
Klassifikation: N
Ängs- och hag-
marker: Arvidsjaur kommun nr 1,
klass I
Riksintresse: N45
Naturgeografisk
region: 32c, Norra Norrlands och
norra Finlands barrskogs-
områden med bergkull-
slätter

BÄCKNÄS

Namn: Bäcknäs
Nummer: 05-11
Areal: 1ha
Top karta: 24 J
Ekon ruta: 1a
Koordinater: 7259/1651
Bevarandeklass: Klass I
Klassifikation: N
Ängs- och hag-
marker: Arvidsjaur kommun nr 9,
klass IV
Riksintresse: —
Naturgeografisk
region: 32c, Norra Norrlands och
norra Finlands barrskogs-
områden med bergkull-
slätter

LAMBURTRÄSKET

Namn: Lamburträsket
Nummer: 05-10
Areal: 100 ha
Top karta: 24 J NO
Ekon ruta: 5g
Koordinater: 7278/1681
Bevarandeklass: Klass I
Klassifikation: N
Ängs- och hag-
marker: Arvidsjaur kommun nr 3,
klass III
Riksintresse: —
Naturgeografisk
region: 32c, Norra Norrlands och
norra Finlands barrskogs-
områden med bergkull-
slätter

HEDBERG

Namn: Hedberg
Nummer: 05-12
Areal: 0,5 ha
Top karta: 24 I
Ekon ruta: 2h
Koordinater: 7261/1639
Bevarandeklass: Klass I
Klassifikation: N
Ängs- och hag-
marker: Arvidsjaur kommun nr 7,
klass IV
Riksintresse: —
Naturgeografisk
region: 32c, Norra Norrlands och
norra Finlands barrskogs-
områden med bergkull-
slätter

*Bevarandeklass I***PETTERSÅS**

Namn: Pettersås
 Nummer: 05-13
 Areal: 1,5 ha
 Top karta: 24 J SV
 Ekon ruta: 2b
 Koordinater: 7264/1657
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och hag-
 marker: Arvidsjaur kommun nr 6,
 klass IV
 Riksintresse: —
 Naturgeografisk
 region: 32c, Norra Norrlands och
 norra Finlands barrskogs-
 områden med bergkull-
 slätter

RENBERGET

Namn: Renberget
 Nummer: 05-14
 Areal: 2,5 ha
 Top karta: 24 J NO
 Ekon ruta: 7i
 Koordinater: 7287/1692
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och hag-
 marker: Arvidsjaur kommun nr 8,
 klass IV
 Riksintresse: —
 Naturgeografisk
 region: 32c, Norra Norrlands och
 norra Finlands barrskogs-
 områden med bergkull-
 slätter

Bevarandeklass II

AKKAVARE

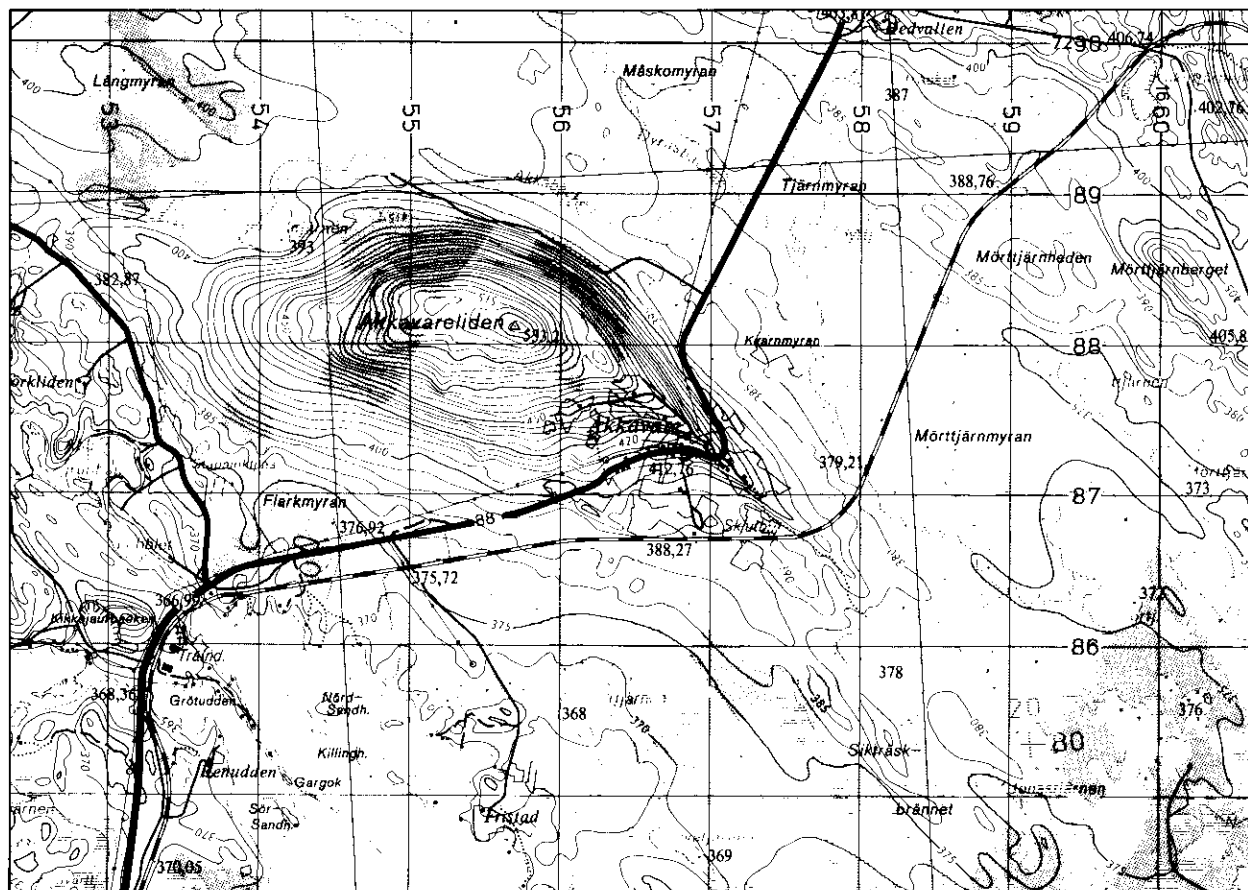
Namn: Akkavare
Nummer: 05-15
Areal: 30 ha
Top karta: 24 J NV
Ekon ruta: 7b
Koordinater: 7287/1657
Bevarandeklass: Klass II
Klassifikation: N/K
Ängs- och hag-
marker: Inga kända
Riksintresse: N46
Naturgeografisk
region: 32c, Norra Norrlands och
norra Finlands barrskogs-
områden med bergkull-
slätter

Beskrivning

Akkavare är en vackert belägen lidby på den sydvästra sluttningen av berget Akkavare. Kring vissa partier av odlingsmarken finns gårdsgårdar. Brynkanterna inom området är delvis betespåverkade och uttunnade. En stengårdsgård finns i byn.

Sammanfattande värdeomdöme

Akkavare är ett relativt gott exempel på en skogsby i mellersta delarna av länet.

Bevarandeklass II

JÄRVTRÄSK

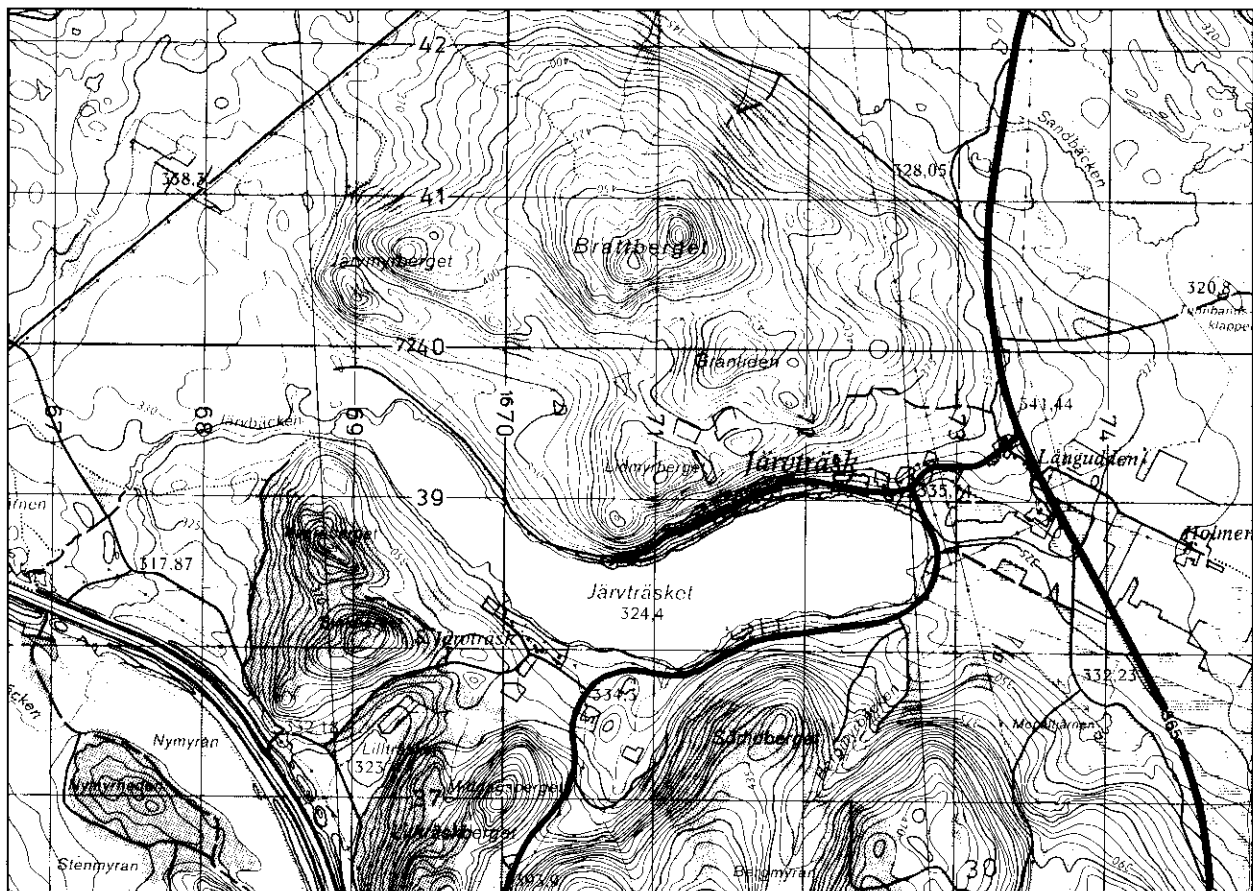
Namn:	Järvträsk
Nummer:	05-16
Areal:	80 ha
Top karta:	23 J NV
Ekon ruta:	7e
Koordinater:	7239/
Bevarandeklass:	Klass II
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hag- marker:	Inga kända
Riksintresse:	—
Naturgeografisk region:	32c, Norra Norrlands och norra Finlands barrskogs- områden med bergkull- slätter

Beskrivning

Järvträsk är en lidby intill sjön med samma namn, strax norr om Gallejaur. De öppna markerna är delvis välhävade och efter sjön småbrutna. Här och där finns dungar och ridåer med aspar och björkar. Vid östra sjöändan finns ett omfattande slätterlandskap. Enstaka lador, mest brädlador, finns på markerna. Bebyggelsen är blandad med några äldre gårdar även om 20-40-talsbebyggelsen dominerar.

Sammanfattande värdeomdöme

Järvträsk är ett representativt exempel på inlandets skogsbyar i södra delen av Norrbotten.

Bevarandeklass II

PJESKER

Namn:	Pjesker
Nummer:	05-17
Areal:	103 ha
Top karta:	24 J SO
Ekon ruta:	4f
Koordinater:	7274/1679
Bevarandeklass:	Klass II
Klassifikation:	K
Ängs- och hag- marker:	Inga kända
Riksintresse:	—
Naturgeografisk region:	32c, Norra Norrlands och norra Finlands barrskogs- områden med bergkull- slätter

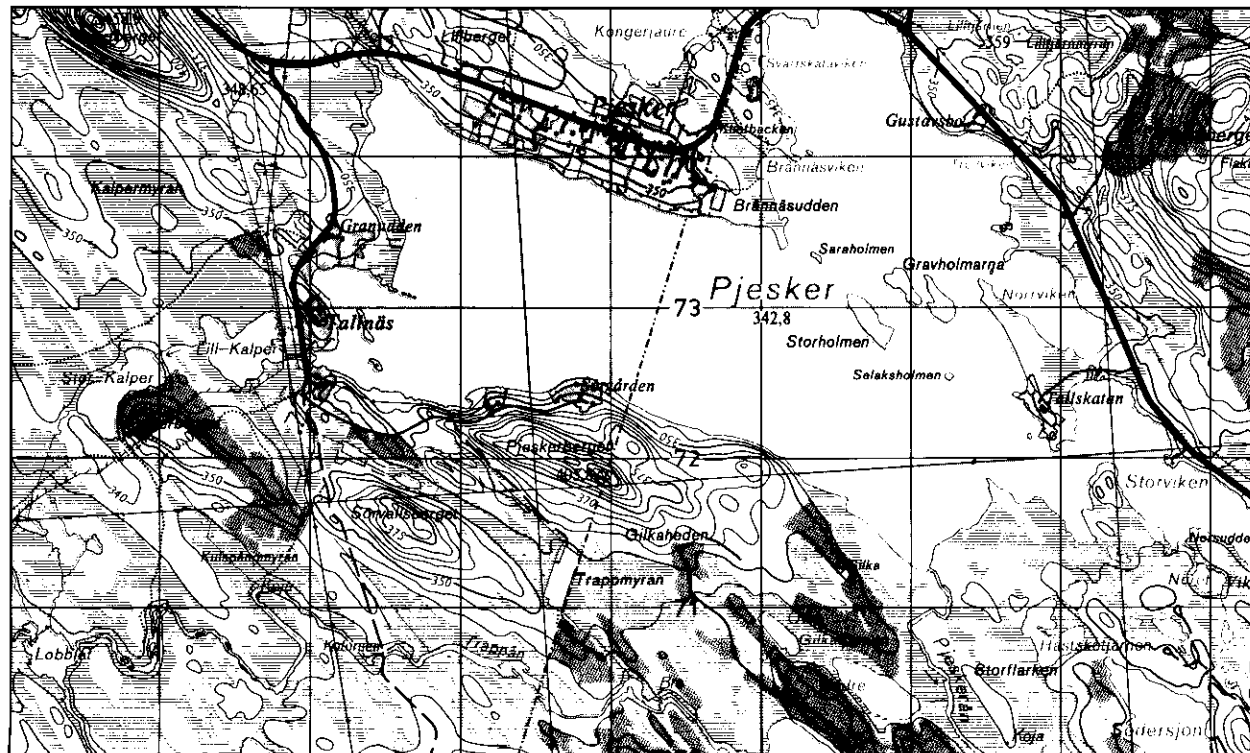
Beskrivning

Pjesker ligger i ett flackt lidläge intill sjön med samma namn. Byn kan närmast beskrivas som en åsby med bebyggelsen högst uppe på åsen och odlingsmarken mellan bebyggelsen och sjön. På de öppna markerna finns lador och öppna diken, enstaka solitära tallar samt efter vattnet en rad med lövträd. Byn har en i viss mån äldre bebyggelse med flera gårdar av delvis kringbyggd karaktär. I byn finns flera rundlogar.

Tallnäs och Sörgården vid södra stranden av sjön har ett småskaligt mångformigt odlingslandskap med en struktur liknande Pjesker.

Sammanfattande värdeomdöme

Pjesker är ett representativt exempel på inlandets skogsbyar i södra delen av Norrbotten.

Bevarandeklass II

STRITTJOMVARE

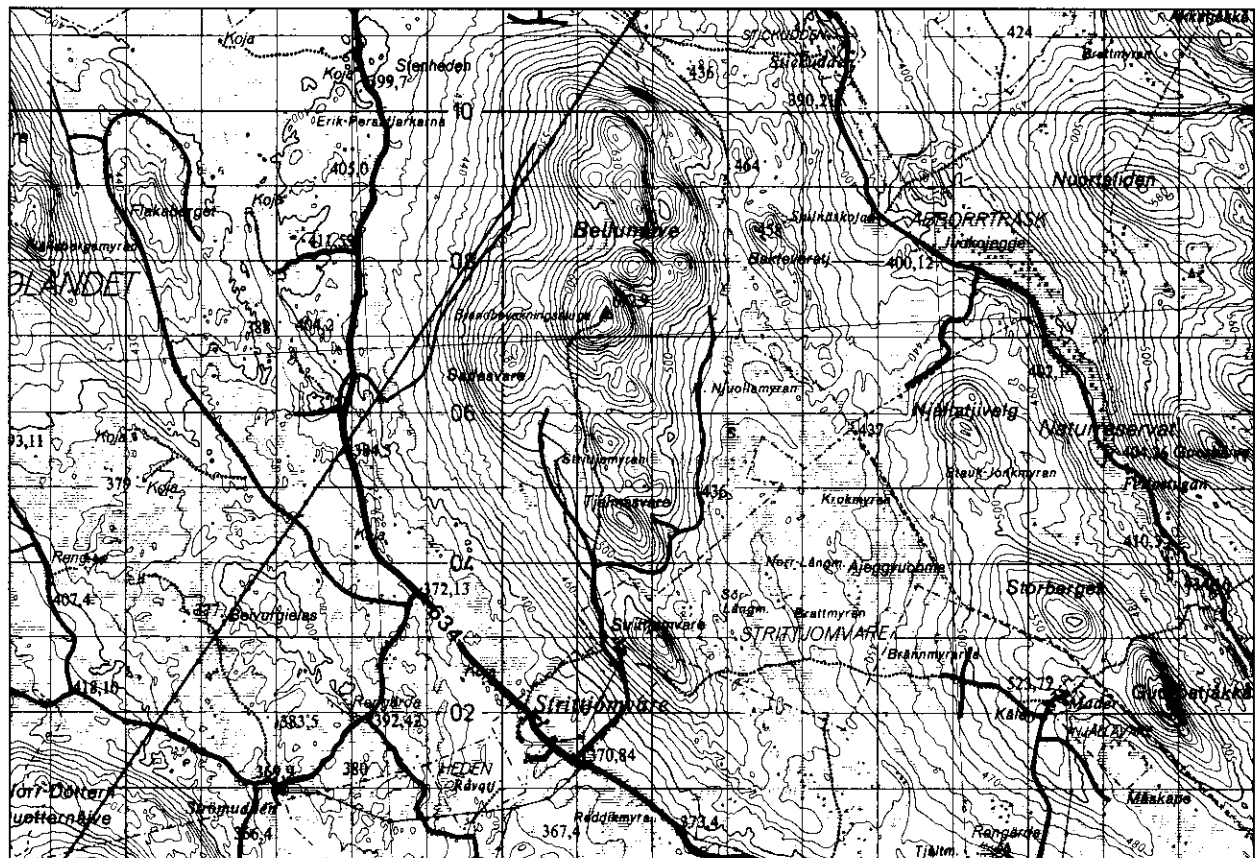
Namn: Strittjomvare
 Nummer: 05-18
 Areal: 14 ha
 Top karta: 25 I
 Ekon ruta: 0i
 Koordinater: 7302/1641
 Bevarandeklass: Klass II
 Klassifikation: N/K
 Ängs- och hag-
 marker: Inga kända
 Riksintresse: N46
 Naturgeografisk
 region: 32c, Norra Norrlands och
 norra Finlands barrskogs-
 områden med bergkull-
 slätter

Beskrivning

Strittjomvare är en lidby. Odlingssmarken är delvis i
 ohävd och har enstaka öppna diken och lövridåer.
 Bebyggelsen består av parstugor med ekonomibyg-
 gnader. Gårdarna är från slutet av 1800-talet och vack-
 ert belägna på sydsluttningen av berget.

Sammanfattande värdeomdöme

En för inlandet representativ skogsby med bebyggel-
 sevärden.

Bevarandeklass II

SVARTLIDEN

Namn:	Svartliden
Nummer:	05-19
Areal:	45 ha
Top karta:	24 J SV
Ekon ruta:	0e
Koordinater:	7255/1672
Bevarandeklass:	Klass II
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Arvidsjaurs kommun nr 2, klass III - Svartliden
Riksintresse:	—
Naturgeografisk region:	32c, Norra Norrlands och norra Finlands barrskogsområden med bergkullslätter

Beskrivning

Svartliden är en typisk lidby med ett odlingslandskap som delvis är hävdad. Ängs- och hagmarken utgörs av en öppen betesmark och en slätteräng med botaniska värden.

Bebyggelsen speglar alla generationer. Det äldsta bostadshuset från sent 1800-tal med timrade uthus, ladugård och ett timrat uthus med brutet tak.

Sammanfattande värdeomdöme

En för inlandet representativ bebyggelse med ett odlingslandskap i lidläge.

